

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 131/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. mája 2012 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti L., a. s., B., zastúpenej A., s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 15 C 62/2010-166 z 20. februára 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti L., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. apríla 2012 doručená sťažnosť spoločnosti L., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 62/2010-166 z 20. februára 2012. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 17. apríla 2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v postavení žalobkyne v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 62/2010. Žaloba smeruje proti žalovanej Slovenskej republike (ďalej len „žalovaná“), v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Predmetom konania je náhrada materiálnej škody a nemajetkovej ujmy vzniknutej nesprávnym úradným postupom.

Uznesením okresného súdu č. k. 15 C 62/2010-166 z 20. februára 2012 bola sťažovateľke uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania vo výške 1 349 036,38 €, a to do 60 dní od právoplatnosti uznesenia. Proti uzneseniu nie je odvolanie prípustné.

Podľa názoru sťažovateľky uznesenie okresného súdu neobstojí, pretože je v rozpore s ustanovením § 141a ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej so zámerom zákonodarcu v súvislosti s týmto ustanovením, taktiež s ustanovením § 4 ods. 1 písm. k) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a napokon aj so zásadou rovnosti účastníkov konania. Výrok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, keďže okresný súd na zistený skutkový stav aplikoval síce správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval.

Podľa sťažovateľky interpretácia ustanovenia § 141a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku založená na premise, že súd je vždy povinný uložiť navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ak to navrhne odporca a ak je v konaní uplatňované právo na zaplatenie peňažnej sumy, pričom u navrhovateľa nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu, je nesprávna. Pri rozhodovaní súdu o návrhu odporcu uložiť navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nie je totiž právne bezvýznamné, kto je odporcom. Ak je totiž odporcom taký subjekt, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, potom je vylúčené, aby bola navrhovateľovi uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Bráni tomu ústavne súladná interpretácia ustanovenia § 141a Občianskeho súdneho poriadku. Podľa ustanovenia § 141a ods. 1 štvrtej vety

Občianskeho súdneho poriadku ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví. Platí teda, že súd môže pre nezloženie preddavku na trovy konania konanie zastaviť len vtedy, ak kumulatívne dôjde k tomu, že navrhovateľ preddavok v určenej lehote nezložil a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho aj zložil. Naopak, nie je možné, aby súd pre nezloženie preddavku konanie zastavil, ak navrhovateľ preddavok v súdom určenej lehote nezložil a odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho nezložil. Rovnako nie je možné pre nezloženie preddavku konanie zastaviť, ak navrhovateľ preddavok v určenej lehote nezložil a odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho zložil.

Právna úprava reflektuje vôľu zákonodarcu zachovávať zásady spravodlivého súdneho konania aj v prípade rozhodovania o návrhu odporcu podľa ustanovenia § 141a Občianskeho súdneho poriadku. Bolo by totiž porušením zásady rovnosti účastníkov konania, ak by súd legálne mohol na návrh vecne oslobodeného odporcu, ktorý má evidentný záujem na tom, aby konanie pred súdom neprebiehало, disproportionalne zaťažiť navrhovateľa povinnosťou uhradiť bez existencie racionálneho dôvodu vysokú finančnú sumu a previazať splnenie tejto povinnosti s udelením sankcie v podobe zastavenia konania. Obiter dictum, ak by odporca, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní (takýmto odporcom je aj žalovaná), mohol svojím úkonom vytvoriť iracionálnu prekážku, ktorá by spôsobila zastavenie konania, došlo by k porušeniu základného práva navrhovateľa na súdnu ochranu, a to osobitne práva na prístup k súdu ako imanentnej súčasť tohto základného práva. Súd môže uložiť navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania podľa ustanovenia § 141a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku len vtedy, ak o takejto povinnosti rozhoduje na návrh odporcu, ktorý má, resp. v prípade pozitívneho rozhodnutia bude mať, povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v rovnakej výške ako navrhovateľ. V prípade, ak návrh na zloženie preddavku podal odporca, ktorý takúto povinnosť nemá (pretože jeho majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní), musí súd takýto návrh zamietnuť v rámci ústavne súladnej interpretácie ustanovenia § 141a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Uloženie povinnosti navrhovateľovi zložiť

preddavok na trovy konania tam, kde je odporca od takejto povinnosti vecne oslobodený, postráda akýkoľvek zmysel, pretože aj keď navrhovateľ zaťažený povinnosťou preddavok nezloží, konanie nemožno zastaviť.

Sťažovateľka upozorňuje na to, že okresný súd si túto jej argumentáciu osvojil v skutkovo a právne podobných konaniach, kde vystupujú tí istí účastníci a kde sa rozhodovalo o totožných návrhoch žalovanej na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. V týchto prípadoch bol návrh žalovanej zamietnutý (napr. uznesenia okresného súdu č. k. 16 C 162/2011-161 z 21. marca 2012 a č. k. 16 C 163/2011-161 z 21. marca 2012).

Sťažovateľka ďalej zdôrazňuje, že je v konaní vedenom okresným súdom vecne oslobodená od platenia súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. k) zákona o súdnych poplatkoch. Vecné oslobodenie od súdnych poplatkov sa vzťahuje na celé konanie, a preto nie je dôvod, aby bola sťažovateľka posudzovaná z pohľadu splnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. Tam, kde zákon presne stanoví, že navrhovateľ je oslobodený od platenia súdneho poplatku v konaní, v ktorom sa domáha náhrady škody v súvislosti s nesprávnym úradným postupom, je bizarné, aby mu zároveň stanovil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania bez toho, aby takúto povinnosť mal aj odporca.

Sťažovateľka ďalej namieta, že okresný súd ignoroval formálnu podmienku ustanovenia § 141a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorej je možné rozhodovať o uložení povinnosti zložiť preddavok len vtedy, ak sa uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ako aj pravidlo obsiahnuté v ustanovení § 141a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého výška preddavku je 5 % z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. V danom prípade je zrejmé, že sťažovateľkou uplatňovaná istina neprevyšuje 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a požadovaná suma preddavku prevyšuje 5 % uplatňovanej istiny.

Napokon sťažovateľka zdôrazňuje, že návrh žalovanej neobsahoval žiadne odôvodnenie účelu, na ktorý by mal byť zložený preddavok použitý. Súd sa účelnosťou a dôvodmi vôbec nezaoberal. Pritom je zrejmé, že zloženie tak enormne vysokej sumy nemôže slúžiť racionálnemu cieľu. V tomto type konania objektívne nemôžu vzniknúť také trovy, ktoré by mali byť kryté tak enormne vysokou sumou preddavku. Účel návrhu je preto viac než zřejmý. Ide o to, aby bola sťažovateľka postavená do bezvýhodiskovej situácie tak, aby rezignovala na uplatňovanie svojich legitímnych práv a prestala žiadať od žalovanej náhradu škody a nemajetkovej ujmy.

Sťažovateľka navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 62/2010 s tým, aby bolo uznesenie z 20. februára 2012 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia v sume 500 €, ako aj náhradu trov konania na účet právneho zástupcu.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 15 C 62/2010-166 z 20. februára 2012 vyplýva, že ním bola sťažovateľke uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania vo výške 1 349 036,38 € na účet okresného súdu do 60 dní od právoplatnosti uznesenia. Sťažovateľka sa domáha proti žalovanej zaplata sumy 26 283 107,57 € ako náhrady skutočnej škody a ušlého zisku, ako aj sumy 697 620 € ako náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Výzvou z 23. januára bol sťažovateľke doručený návrh žalovanej na zloženie preddavku na trovy konania spolu s tlačivom na dokladovanie pomerov účastníka konania požadujúceho priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov s tým, aby sa v lehote 10 dní vyjadrila k svojim majetkovým pomerom podľa § 141 a tretej vety Občianskeho súdneho poriadku a zároveň v rovnakej lehote zaslala okresnému súdu vyplnené tlačivo dokladujúce jej majetkové pomery. Sťažovateľka v odpovedi uviedla, že v danom konaní je vecne oslobodená od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 1 písm. k) zákona o súdnych poplatkoch. Vecné oslobodenie sa vzťahuje na celé konanie, a preto nie je dôvod, aby bola sťažovateľka posudzovaná z pohľadu splnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. Sťažovateľka argumentovala ďalej tým, že žalovaná neuviedla žiadne dôvody na podanie návrhu na zloženie preddavku. Je tiež toho názoru, že

v konaní neboli a ani nebudú vykonávané také dôkazy, ktoré by vyvolali potrebu úhrady na strane štátu, a preto zloženie preddavku na trovy konania považuje za účelové obmedzovanie jej práva na prístup k súdu a na súdnu ochranu. Sťažovateľka požadované tlačivo o jej majetkových pomeroch okresnému súdu nepredložila. Podľa názoru okresného súdu sú splnené podmienky na uloženie povinnosti sťažovateľke zložiť preddavok na trovy konania, lebo uplatňuje právo na zaplatenie sumy 26 980 720,57 €, teda vo výške presahujúcej 400-násobok životného minima (aktuálna výška životného minima na dospelého je 189,83 €), žalovaná navrhla uloženie tejto povinnosti sťažovateľke a zároveň sťažovateľka napriek výzve okresného súdu nepreukázala existenciu majetkových pomerov odôvodňujúcich jej oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu v zmysle § 138 Občianskeho súdneho poriadku. V prípade splnenia týchto podmienok je súd povinný zaviazať sťažovateľku na zloženie preddavku, a to bez ohľadu na skutočnosť, či je táto vecne alebo osobne oslobodená od platenia súdnych poplatkov podľa zákona o súdnych poplatkoch, a tiež bez ohľadu na skutočnosť, či v konaní nejaké trovy vznikli, resp. vzniknú. Podľa § 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa tento zákon nevzťahuje na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorým je štát, štátna rozpočtová organizácia, štátna príspevková organizácia, štátny fond, obec, vyšší územný celok, rozpočtová organizácia a príspevková organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti obce a vyššieho územného celku alebo iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát. Tento zákon sa nevzťahuje ani na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorým je Národná banka Slovenska, Fond ochrany vkladov alebo Garančný fond investícií. Keďže v zmysle tohto ustanovenia sa majetkové pomery štátu nemôžu usporiadať, s poukazom na ustanovenie § 141a ods. 1 tretiu vetu Občianskeho súdneho poriadku nebola žalovaná zviazaná na zloženie preddavku na trovy konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú napriek tomu, že ústavný súd vníma závažnosť námietok sťažovateľky, a napriek tomu, že neprehliadol skutočnosť, že meritórna argumentácia sťažovateľky v tejto sťažnosti má výrazné ústavnoprávne dimenzie.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Jadrom sťažnosti je námietka sťažovateľky, podľa ktorej uznesením okresného súdu došlo k zásahu do jej základného práva na súdnu ochranu, a to konkrétne do jej práva na prístup k súdu, keďže v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety Občianskeho súdneho poriadku ak navrhovateľ predadvok v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť

zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku zastaví.

Podľa názoru ústavného súdu je v danom prípade zrejmé už na prvý pohľad, že uznesením okresného súdu č. k. 15 C 62/2010-166 z 20. februára 2012 k zásahu do označeného základného práva dôjsť nemohlo. Samotné vydanie uznesenia, ale ani nadobudnutie právoplatnosti tohto uznesenia nemá bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľku. K namietaným dôsledkom by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania v zmysle už citovaného ustanovenia.

Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety Občianskeho súdneho poriadku proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a vo vzťahu voči prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, ktorého prípustnosť by sa mohla opierať o ustanovenie § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania voči prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľka možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými základnými právami, porušenie ktorých sťažovateľka namieta.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2012